

SAIMAAN KALASTUSALUEET

c/o Etelä-Savon kalatalouskeskus ry.
Kirkkokatu 9
57100 SAVONLINNA
harry.harkonen@muikkusuomi.fi
puh: 0400 185 139

LAUSUNTO

23.1.2014

Maa- ja Metsätalousministeriö
PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO

Asia: Lausunto MMM:n luonnokseen hallituksen esitykseksi uudeksi kalastuslaiksi

Seuraavat Saimaan kalastusalueet: Puumalan kalastusalue, Sulkavan kalastusalue, Pihlajaveden kalastusalue, Haukiveden kalastusalue, Koloveden kalastusalue, Vuokalan kalastusalue, Puruveden kalastusalue, Joroisten kalastusalue ja Kolkonjärven kalastusalue esittävät maa- ja metsätalousministeriön lakiesitykseen uudeksi kalastuslaiksi lausuntonaan seuraavaa:

Lakiesityksen tavoitteiksi on esitetty laadukkaampi kalatalouden suunnittelu, lupajärjestelmän yksinkertaistaminen, kalojen luontaisen elinkierron ja lisääntymismahdollisuuksien parantaminen ja kotimaisen kalan saatavuuden parantaminen. **Esitetyt tavoitteet ovat erittäin kannatettavia, mutta useat luonnoksessa esitetyt lakipykälät näiden tavoitteiden toteuttamiseksi loukkaavat vesialueen omistusta ja siihen sisältyvää kalastusoikeutta. Lakiesitys lisää tarpeettomasti ely-keskusten tehtäviä ja viranomaisohjailua, josta aiheutuu vain lisää byrokratiaa ja kustannusten lisääntymistä valtion hallinnossa. Uudet kalatalousalueet hoitaisivat kaikkein kustannustehokkaimmin useimmat lakiesityksessä ely-keskuksille siirrettävät tehtävät käyttö- ja hoitosuunnitelmien pohjalta.**

Esitämme muutoksia seuraaviin lakiluonnoksen pykäliin:

1 Luku, 4 §

Kotitarvekalastajat ovat merkittävä kalastajaryhmä Saimaalla, jonka määritelmä on lisättävä lakiin. Kotitarvekalastajan saalis on lähiruokaa, jolla on myös taloudellista merkitystä niin kalastajan omassa perheessä kuin hänen lähipiirinsä kotitalouksissa. Kotitarvekalastajat ovat usein merkittäviä ns. suomukalan (esim. kuha, hauki ja ahven) toimittajia paikallisille kalanjalostusyrittäjille.

2 Luku, 7 §

Lakityöryhmän esitys yhden kortin mallista, jossa kalastuksenhoitomaksu ja läänikohtainen viehekortti on yhdistetty, ei ole oikeudenmukainen. **Vaadimme, että valtion kortilla tapahtuva viehekalastus järjestetään ”käyttäjä maksaa” -periaatteella, joka ottaa huomioon eri kalastusmuodot ja kalastusoikeuden haltijat. Viehekortin pakkomyynti ei ole oikein sellaisille kalastajille, jotka kalastavat vain verkolla, katiskalla tai ravustavat, tai heille riittää paikallinen viehekalastuslupa. Lupajärjestelmä tulisi olla sellainen, että kaikki eri kalastusmuotojen harrastajat, lukuunottamatta alle 18-vuotiaat sekä onkijat ja pilkkijät, maksaisivat edullisemman kalastuksenhoitomaksu ns. perusmaksun (esim. 25 €). Jos kalastaja haluaa koko maan kattavan viehekalastusoikeuden, niin silloin hän maksaisi korotetun kalastuksenhoitomaksun (esim. 40 €). Lyhytaikaisissa luvissa riittäisi yksi viikon ajanjaksolle lunastettava kalastuksenhoitomaksu (esim. 10 €), johon sisältyisi myös viehekalastusoikeus.**

2 Luku, 8 §

Päätösvalta yleisvesialueiden kalastuksen järjestämisestä tulee säilyttää kalatalousalueilla eikä siirtää Metsähallitukselle. Täällä sisävesialueilla yleisvesialueet ovat tärkeitä kalastusalueita paikallisille ammatti- ja vapaa-ajankalastajille. Kalastusalueet ovat hoitaneet yleisvesialueiden ammatti- ja vapaa-ajankalastuksen järjestelyt ongelmitta jo yli 20 vuotta. Päätöksen tekoon ovat osallistuneet niin ammatti- kuin vapaa-ajankalastajat. Yleisvesialueiden kalastusta koskevat päätökset tulee säilyttää myös jatkossakin kalatalousalueissa, jotta paikallisilla ammatti- ja vapaa-ajankalastajilla säilyy mahdollisuus osallistua heitä koskeviin päätöksiin.

Yleisvesialueiden säilyminen kalatalousalueiden hallinnassa vähentää myös valtionhallinnon työtaakkaa ja antaa kalatalousalueille mahdollisuuden saada omaa tulorahoitusta luvanmyynnin kautta. Yleisvesialueilta kertyvät lupatulot ovat tärkeä tulonlähde nykyisille kalastusalueille. Esim. Puruvedellä ne ovat n. 10 000 € /v eli enemmän kuin kalastusalueelle tulevat toimintavarat tätä nykyä. Nykyisin yleisvesialueiden lupatulot käytetään lähes 100 % kalaveden hoitoon ja saalistietojen seurantaan, mikä ei olisi enää todennäköistä yleisvesien siirtyessä Metsähallituksen hallintaan.

2 Luku, 13 §

Ely-keskuksen kautta saatavan kaupallisen kalastuksen lupa loukkaa merkittävästi kalastusoikeuden omaisuudensuojaa siitäkin huolimatta, että 1 momentin kaikki neljä luvan myöntämistä koskevaa edellytystä täytyisivät. Ely-keskuksen myöntämä kaupallisen kalastuksen lupa tulee olla aina viimeinen keino luvan hankkimiseen, eikä sitä saa myöntää, jos se millään tavalla haittaa kalastusoikeuden haltijoiden mahdollisuutta vesiomaisuutensa käyttöön. Lisäksi lupa tulee myöntää vain sellaiselle alueelle, joka on kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmassa määritelty kaupalliseen kalastukseen soveltuvaksi. Jos lupa kaupalliseen kalastukseen myönnetään ely-keskuksen kautta, tulee korvaus vesialueen omistajalle olla vähintään 1500 € tai tätä suurempi alueesta riippuen, koska kyseessä on todella merkittävästä omaisuuden piiriin kuuluvasta varallisuuden hyödyntämisestä.

2 luku, 15 §

Pykälä tulee kirjata niin, että Ely-keskuksen kaupalliseen kalastukseen myöntämä lupapäätös ei astu voimaan ennen kuin päätös on saanut lainvoiman. Se ei ole oikeusvaltion periaatteiden mukaista, jos kaupallinen kalastaja saa ely-keskuksen luvalla aloittaa kalastuksen, esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, jossa vesialueen omistaja on valittanut päätöksestä..

3 Luku 22 §

Mielestämme nykyisten kalastusalueiden määrän vähentäminen on tarkoituksenmukaista. Uusia kalatalousalueita muodostettaessa eivät kuntarajat, entiset läänirajat tai Ely-keskusten rajat saa olla esteenä järkevien kokonaisuuksien muodostamiselle. Uusien kalatalousalueiden rajat voidaan määritellä alueellisessa yhteistyöryhmässä, jossa tulee olla edustettuna ainakin nykyiset kalastusalueet, vesialueiden omistajien edustajia, kalatalouden neuvontajärjestöt ja ely-keskuksen kalataloushallinto sekä mahdolliset muut alueellisesti keskeiset toimijat. Kalatalousalueista ei kuitenkaan tule tehdä liian suuria. Esimerkiksi jaon perusta ei tule automaattisesti olla vesienhoitoalue tai valuma-alue, koska tällöin paikallisuus kärsii merkittävästi ja vaarana olisi, että asioista päättäisivät ihmiset, joilla ei ole riittävää paikallistuntemusta.

3 Luku 24 §

Kalatalousalueelle esitetyt tehtävät ovat pääosin kannatettavia. Kalatalousalueita ei tule kuitenkaan velvoittaa keräämään kalastuksen ja kalakantojen seurantatietoja, sillä se ei ole kaikilla alueilla edes realistista tai mahdollista kohtuullisilla kustannuksilla. Monissa Saimaan osissa, on vesialueiden omistus niin pirstoutunutta, ettei tietojen keruu ole käytännössä minkäänlaista mahdollisuutta. Lisäksi on hyvin kyseenalaista, voidaanko velvoittaa yksityisomistuspohjalta toimivia osakaskuntia edes antamaan lupatietojaan kenellekään, jos he eivät niitä halua antaa?

3 Luku 32 §

Kalataloudellinen yhteistyöryhmä on tarpeen kalatalousaluejärjestelmää perustettaessa ja niiden rajoja muodostettaessa. Se on myös tarpeellinen, jos ely-keskuksille siirretään toimi- ja päätösvaltaa kalastusasioissa lakiesityksen esittämässä laajuudessa.

4 Luku 36 ja 37 §

Pykälä 36 antaa ely-keskuksille toimivallan kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelman ohjeistamiseen ja pykälä 37 antaa toimivallan niiden hyväksymiseen. Sama taho ei voi olla sekä ohjeistajana, että hyväksyjänä. Pykälän 36 ensimmäinen kappale tulee poistaa kokonaan, muutoin kalatalousalueella ei ole todellisuudessa mahdollisuutta itsenäiseen suunnitteluun omien kalavarojensa käytöstä. Käyttö- ja hoitosuunnitelman laatimisperiaatteet tulee säilyttää nykyisessä muodossaan, joka on osoittautunut toimivaksi. Nykyjärjestelmässäkkin ely-keskuksilla on mahdollisuus puuttua käyttö- ja hoitosuunnitelman sisältöön ja tarkastaa, että se on lain ja valtakunnallisten strategioiden mukainen. Käyttö- ja hoitosuunnitelman käsittely yhteistyöryhmässä ei myöskään ole tarpeen, vaan siitä voidaan tarpeen mukaa pyytää lausunto mm. tutkimuslaitokselta ja mahdollisilta järjestöiltä.

4 Luku 39 §

Pykälässä on esitetty, että viranomainen voi määrätä vesialueen omistajan toteuttamaan käyttö- ja hoitosuunnitelman mukaisia toimia omilla kustannuksillaan. Kalastuslupatulot ovat vesialueen omistajan yksityistä rahaa, jonka käytöstä sillä on myös oikeus itsenäisesti päättää. Lähtökohtaisesti viranomainen ei käsittäksemme voi määrätä yksityistä tahoa tekemään jotakin asiaa omalla kustannuksellaan kuin äärimmäisissä tapauksissa. Ei kai lain tarkoitus ole, että ely-keskus teettää esim. vesistökuunnostuksia yksistään vesialueiden omistajien kustannuksilla. **Yksityisomistuksen ja omaisuuden suojan perusteellahan on selvää, että osakaskunta päättää omien varojensa käytöstä itsenäisesti.**

4 Luku 40 §

Kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelma ei voi olla peruste sellaisille kalastuksen säätelytoimille, joista säädetään lailla tai asetuksella. **Kalastuksen säätelytoimet tulee toteuttaa ensisijaisesti kalatalousaluetasolla ja vain sellaisissa tapauksissa ely-keskuksissa, kun on kyse merkittävästä julkisen vallan käytöstä.** Silloinkin niiden tulisi perustua käyttö- ja hoitosuunnitelmaan ja kalatalousalueen kokouksen esitykseen.

5 luku 41 §

Erilaisten pyydysten ja kalastustapojen pyydysyksikköarvoja ei tule määritellä maa- ja metsätalousministeriön asetuksella, vaan kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmissa, siten paikalliset vesialueiden erityisolosuhteet ja pyydysten teho suhteessa vesialueen tuottoon tulevat paremmin huomioiduiksi.

6 luku 46 §

Pykälän kohta 6 tulee täsmentää niin, ettei kielto koske mateen ym. kalojen pyyntiä syötti- tai iskukoukulla.

6 Luku 49 §

Isorysä tulee poistaa vain kaupallisille kalastajille sallittujen pyydysten listalta, sillä se on erittäin kalaystävällinen pyydys, josta kalat voidaan vapauttaa vahingoittumattomina. Se on myös luokiteltu saimaannorpalle turvalliseksi pyydykseksi sen elinalueilla, jonka käyttöä tulisi mieluummin edistää mm. kotitarvekalastajien keskuudessa. Lisäksi monet kalastusalueet ja osakaskunnat ovat hankkineet rysiä, joita käytetään hoitokalastuksissa. Mikäli isorysä pidetään kaupallisille kalastajille sallittujen pyydysten listalla, niin sen korkeudeksi tulee määrittää vähintään kuusi (6) metriä, sitä pienemmät isorysät tulee olla vapaasti kaikkien kalastajaryhmien käytössä.

6 Luku 53 §

Ely-keskuksen toimivalta asettaa rajoituksia, tulee rajata niin, että se on mahdollista vain, jos toimenpide on kirjattu kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmaan ja hyväksytty kalatalousalueen kokouksessa. **Pykälän kohta 3 tulee poistaa kokonaan, sillä pyydysmäärät kuuluvat kalastusoikeuden haltijoiden päätäntävaltaan, koska ne määräytyvät kalastusoikeuden suuruuden perusteella ja kalastusoikeuden rajoittaminen olisi omistusoikeuteen puuttumista.**

6 Luku, 56 §

Uudet lohikalajien alamittamääräykset ovat juuri tulleet voimaan. Ne ovat nousseet merkittävästi etenkin järvi- ja järvilohien osalta. Mikäli kaloille määrättäisiin alamittamääräyksiä lisäksi myös ylämitta, niin kalastuksen säätely muodostuisi melko mahdottomaksi. Nykyään esim. verkkojen silmäharvuuksia on nostettu suuremmaksi, jotta kalat ehtisivät kasvaa lisääntymiskokoon. Jos olisi lisäksi ylämitta, niin olisi erittäin todennäköistä, että laittomia kaloja tulisi tahattomasti saaliiksi. Vaikka laiton kala pitääkin vapauttaa aina, niin se ei kuitenkaan herää henkiin, jos se on kuollut verkkoon. Ylämitta on siis toimimaton järjestelmä muussa kuin esimerkiksi vapavälinein tapahtuvassa lohikalajien jokikalastuksessa, eikä sitä tule määrätä laissa, vaan paikallistasolla.

6 Luku, 57 §

Ely-keskuksen toimivalta muuttaa kalajien alamittoja tulee perustua kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmaan.

6 Luku, 61 §

Vesialueen omistajalla tai erityisen oikeuden haltijalla tulee olla oikeus saada valtiolta täysi korvaus myös 59 §:n 2 momentin mukaisesti annettujen valtioneuvoston ja mmm:n asetusten tai muiden kalastuslain nojalla annettujen asetusten vaikutuksista. **Kalastuksen rajoittamiseksi annetut asetukset laskevat vesiomaisuuden arvoa ja haittaavat kohtuuttomasti vesialueen omistajien kalastusmahdollisuuksia. Ympäri vuotiset, jopa vuosikymmeniä kestävät kalastusrajoitukset aiheuttavat kalastusoikeuden haltijalle taloudellisia menetyksiä kalastuslupatulon vähentyessä.** Niistä on jo saatu kokemuksia saimaannorpan suojelemiseksi annetuilla asetusalueilla.

7 Luku, 64 §

Vaelluskalojen kulun turvaamiseksi annettujen kalastusrajoitusten tulee olla kalatalousalueiden hyväksymiä ja perustua kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmiin. Näin saadaan parhaiten paikallinen asiantuntemus hyödynnettyä sekä vesialueiden omistajat ja kalastajat sitoutettua. Lisäksi vältytään ylimitoitetuilta rajoituksilta. Hyvä esimerkki ylimitoitetusta kalastusrajoituksesta on v. 2014 alusta voimaan tullut saimaannieriän täysrauhoidus koko Vuoksen vesistöalueella, vaikka nieriän tunnetut lisääntymisalueet ovat Kuolimossa, joka on vain pieni osa Saimaata. Ministeriö antoi asetuksen ja kielsi nieriän kalastuksen koko Vuoksen vesistöalueella siitä huolimatta, vaikka nieriän toimenpideohjelma ei nähnyt siihen perusteita. Päätöksellään se samalla ylikäveli toimenpideohjelman laatineen asiantuntijaryhmän, joka oli koottu Rkt:n ja maakunnallisten ely-keskusten asiantuntijoista. Nieriän kalastuskielto estää kalastusta varten toteutettujen istutusten hyödyntämisen ja johtaa yksityisen puolen istutusten loppumiseen lähes kokonaan. Istutetut ja vähäiset luonnossa lisääntyneet nieriät kuolevat muun kalastuksen yhteydessä.

Pykälän viittaukset pyydysmäärien rajoittamismahdollisuudesta tulee poistaa kokonaan, sillä se on ristiriidassa kalastusoikeuden kanssa, joka määräytyy omistuksen suuruuden perusteella.

8 Luku, 73 §

Pykälän kohta 2 tulee muuttaa turhan byrokratian vähentämiseksi niin, ettei ely-keskuksen lupaa vaadita, vaikka kyseessä olisi käyttö- ja hoitosuunnitelmassa määrittelemätön istutus. Riittää, että

istutuslupa vaaditaan sellaisiin istutuksiin, kun kyse on uuden lajin tai kannan kotiutusistutuksesta. Istutuspöytäkirjan teko istutustapahtumasta ja sen toimittaminen rekisterin ylläpitäjälle, on perusteltua jatkossakin. Riittää kuitenkin, että istutuspöytäkirjat toimitetaan vuosittain tammikuun loppuun mennessä edelliseltä vuodelta. Käytännössä ei liene mahdollista, että kaikki istutuksia tekevät tahot itse tekevät ilmoitukset suoraan istutusrekisteriin, vaan tietoja rekisteriin kirjaavat tahot pitää rajata jollakin tavalla.

9 Luku, 81 §

Kohta 3 tulee kirjata seuraavasti: 3) kalatalouden neuvontapalvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Kalatalousalan neuvontaan tulevalla määrärahalla katetaan vuosittain toistuvaa ns. perusneuvontaa, josta hyötyvät kaikki kalastuksenharrastajat, kalatalousalueet ja vesialueen omistajat, eikä sen hankkeistaminen ole järkevää

9 Luku, 82 §

Vain rahoituksen myöntänyt taho voi valvoa tai asettaa ehtoja myönnetylle rahoitukselle, esim. maa- ja metsätalousministeriö, jos se on rahoituksen myöntäjä.

10 Luku, 90 §

Päivittäisessä kalanmyynnissä viiden kilon raja /vuorokausi, on erittäin pieni määrä myös satunnaisesti kaloja myyville. Käytännössä se johtaisi siihen, että kaikki satunnaisestikin kalaa myyvät ilmoittautuisivat kaupallisten kalastajien ryhmään II. Tämä aiheuttaisi vain turhaa byrokratiaa ja pimeän kalanmyynnin lisääntymistä. **Sisävesikalastuksen osalta tulee päivittäinen kiloraja poistaa kokonaan. Kotimaisen kalan käyttöä ei edistä se, että oikeus myydä kalaa suoraan esimerkiksi ravintoloille ja kalanjalostusyriyksille, rajataan vain kaupallisille kalastajille. Myös muilla kalastajaryhmillä tulee olla oikeus ja mahdollisuus myydä kalaa. Mikäli se ei ole mahdollista ilman kaupalliseksi kalastajaksi ilmoittautumista, niin kotimaisen kalan saatavuus heikkenee merkittävästi, sillä erittäin merkittävä osa ravintoloihin ja jalostukseen tulevasta suomukalasta tulee muilta kuin ammattikalastajilta tai rekisteröitymättömiltä kalastajilta.**

Viiden kilon raja vaikeuttaa myös merkittävästi hoitokalastus- ja esim. pilkkikilpailujen saaliiden hyödyntämistä ihmisravinnoksi. Nykyään pyritään siihen, että valtaosa hoitokalastusten saaliista päätyisi ihmisravinnoksi, ja hoitokalastusta tehdään usein myös muiden kuin kaupallisten kalastajien toimesta. Pilkkikilpailujen saaliit ovat myös toisin paikoin keskeinen kalanhankintaväylä joillekin kalanjalostajille, joten viiden kilon raja muodostuisi tässäkin tapauksessa toimintaa hankaloittavaksi. Edellä mainitut esimerkit eivät kilpaile varsinaisten kaupallisten kalastajien kanssa, vaan täydentävät kotimaisen kalan monipuolista tarjontaa markkinoille.

Lopuksi

Kokonaisuutena lausunnolla oleva lakiesitys on hyvin rajoitus- ja suojelupainotteinen, joka estää kalavarojen käyttöä kestäväällä tavalla. Lisäksi useat lakipykälät ovat ristiriidassa perustuslain kanssa ja loukkaavat vesialueen omistajien omaisuuden suojaa, rajoittamalla merkittävästi kalastusoikeuden käyttöä. Esitetystä muodossaan se ei tule lisäämään alhaalta ylöspäin tapahtuvaa suunnittelua, vaan lisää lähinnä viranomaisten ohjaus- ja määräysvaltaa. Ely-keskuksille esitetään erittäin paljon uusia tehtäviä, vaikka samanaikaisesti valtion tuottavuusohjelman mukaisesti kalatalouden henkilöstöä vähennetään ely-keskuksista jatkuvasti. Toteutuessaan lakiesitys edellyttäisi resurssien merkittävää lisäämistä ely-keskuksissa. **Päätösvallan säilyttäminen mahdollisimman paljon paikallisella tasolla (kalatalousalueilla ja vesialueen omistajilla) säästäisi valtionhallinnon kustannuksia vähentämällä ylimääräistä byrokratiaa sekä olisi ennen kaikkea sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä.**

Me allekirjoittaneet kalastusalueet esitämme, että maa- ja metsätalousministeriö ottaa kantamme huomioon lopullista kalastuslaki esitystä laatiessaan.

Heikki Hannikainen
Puheenjohtaja
Pihlajaveden kalastusalue

Markku Hiltunen
Puheenjohtaja
Sulkavan kalastusalue

Allan Mäkelä
Puheenjohtaja
Puumalan kalastusalue

Hemmo Suhonen
Puheenjohtaja
Vuokalan kalastusalue

Pertti Kuvaja
Puheenjohtaja
Haukiveden kalastusalue

Jorma Pöllänen
Puheenjohtaja
Koloveden kalastusalue

Hannu Sikanen
Puheenjohtaja
Joroisten kalastusalue

Eero Luukkanen
Puheenjohtaja
Puruveden kalastusalue

Raimo Kärkkäinen
Puheenjohtaja
Kolkonjärven kalastusalue

Kalastusalueiden valtuuttamana yhteisen lausunnon laati:

:

Harry Härkönen
Kalatalousneuvoja